

FRA LOVRO

Glasilo Vicepostulature
sluge Božjega
fra Lovre Milanovića

GODINA I. Broj 1 Travanj, 2015.

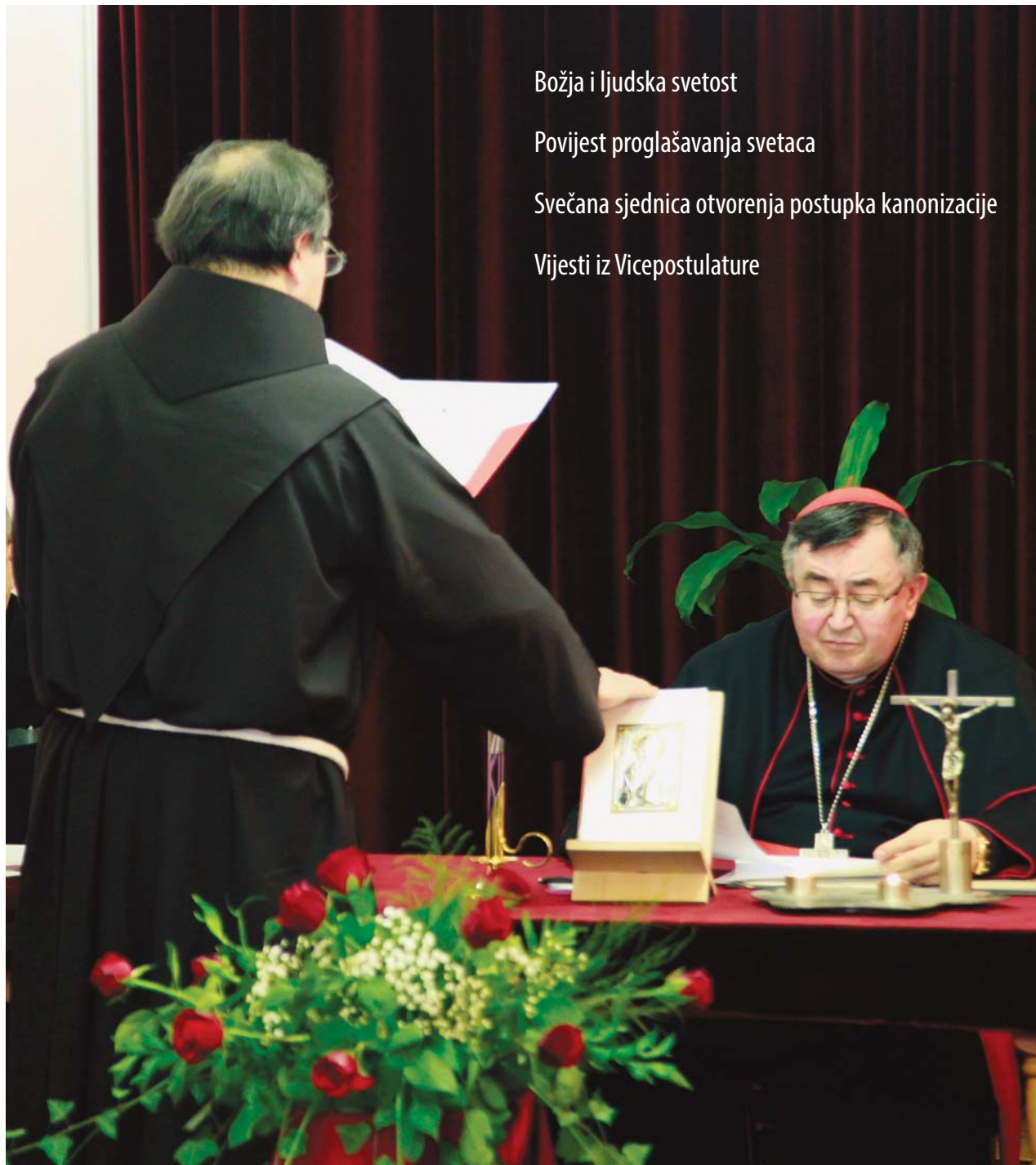
Cijena 2 KM

Božja i ljudska svetost

Povijest proglašavanja svetaca

Svečana sjednica otvorenja postupka kanonizacije

Vijesti iz Vicepostulature

Konačno!

Poštovani čitatelji!

U rukama vam je prvi broj glasila Vi-cepostulature sluge Božjega fra Lovre Milanovića koje smo nazvali *FRA LOVRO* a koje će izlaziti tri puta godišnje. Svrha njegova izlaženja jest da se njegovi čitatelji upoznaju sa životom i djelovanjem ovoga prvog franjevca Bosne Srebrene za kojega je u Bosni i Hercegovini pokrenut kanonski postupak, kako je i zašto došlo do njega, što se sve poduzelo i što još treba poduzimati, tko su zapravo sveci i kako se odvija kanonski postupak za proglašenje svetaca...itd.

Na pojedine Vaše župne urede, poštovani župnici, poslali smo ovaj put samo tri primjerka Glasila. Toliko ćemo slati i ubuduće ukoliko nam se ne javite i ne kažete da želite primati više ili manje primjeraka. Nadamo se da će Vam *FRA LOVRO* biti korisno duhovno štivo i da ćete ga propagirati među župljanima svoje župe. Jer, primajući i propagirajući Glasilo i Vi ćete, budite uvjereni, na svoj način pomoći pokrenutom kanonskom procesu kako bi on uspješno bio priveden kraju. A to znači da naša pokrajinska crkva konačno dobije svoga sveca, onoga koji je rođen, živio i djelovao na ovim lijepim bosanskohercegovačkim prostorima!

A i vas, poštovani čitatelji, molimo da nam pomognete u ispisivanju stranica ovoga glasila! Pišite nam o svome iskustvu hodočašćenja na fra Lovrin grob, o eventualnim milostima koje ste zadobili, o tjelesnom i duhovnom ozdravljenju po fra Lovrinu zagovoru i sl. Na bilo koji način nam pomagali, mi ćemo brižljivo to registrirati i na stranicama Glasila objavljivati vaša imena!

Svim čitateljima *FRA LOVRE* doista radosnu svetkovinu Uskrsa želi

Urednik

SLUGA BOŽJI

Fra Lovro Milanović

(1777. - 1807.)

Franjevac Bosne Srebrene fra Lovro Milanović rođen je 22. svibnja 1777. u Sarajevu. Na krštenju je dobio ime Stjepan. Njegov otac Anto doselio se iz mjesta Gabela u Hercegovinu u Sarajevo, gdje se vjenčao s Katarinom rođ. Strukić.

Nedugo poslije rođenja maloga Stjepana obitelj Milanović preselila se u Kraljevu Sutjesku, gdje se Anto zaposlio u franjevačkom samostanu, u kojem je gvardijanom bio njegov brat fra Franjo Milanović.

Kad je Stjepan imao šest godina, od poštasti kuge umrli su mu roditelji, brat i dvije sestre. Otad je brigu o njemu preuzeo stric fra Franjo i usmjerio ga prema franjevačkom pozivu.

U 15. godini ušao je u Franjevački red uzevši ime fra Lovro. Zasad nije poznato gdje je studirao i kad je zaređen za svećenika. Nakon što je kratko vrijeme bio samostanski vikar u Kraljevoj Sutjesci, imenovan je župnikom u Velikoj, danas župa Plehan kod Dervente. Iz Velike je premješten u Tramošnicu i ubrzo (3. veljače 1807.) u selu Turiću bio mučki ubijen. Ubio ga je Mujo Arnaut, nadglednik imanja Osmanbega Gradaševića.

U Maticu umrlih tramošničke župe upisano je kako je ranjeni fra Lovro najprije nekako sišao s konja, potom kleknuo i udarajući se u prsa kazao: *Gospodine Isuse Kriste, koji si za me svoju krv prolio na križu, sada ja bijednik za tebe umirem od neprijatelja svetog križa. Oprosti meni preveliku grešniku i smiluj mi se.*

Još uvijek vrlo živa narodna predaja kaže kako je Mujo Arnaut ubio fra Lovru zato što nije sišao s konja i na taj mu način, prema turskom propisu, iskazao poštovanje. A fra Lovro to nije učinio, nastavlja predaja dalje, jer je u rukama nekom bolesniku nosio sakrament svete Pričesti.

Bez obzira što ga Crkva nije službeno proglasila svetim, glas o njegovoj svetosti (*fama sanctitatis*) ne jenjava već više od 200 godina. Na njegov grob u Turiću, odmah poslije njegove pogibije do naših dana, s vjerom i pouzdanjem dolaze brojni vjernici ne samo iz Bosanske Posavine nego i izdaleka (iz Slavonije i Srijema). Dolaze i katolici i pravoslavni i muslimani. Ljudi su od davnine uzimali s fra Lovrina groba grudi-

ce zemlje, nosili ih svojoj kući i njome trljali bolesni dio svoga tijela, uvjereni da će im mučenik fra Lovro pomoći u njihovim bolestima i raznim drugim nevoljama. Mnogi od njih su spremni posvjedočiti kako su njihove molitve bile uslišane.

Marijan Karaula

Dušobrižnik cijele Posavine

Povjesničari će još imati posla dok precizno ne utvrde činjenice oko službe koju je vršio fra Lovro Milanović u trenutku kad je ubijen. Prema dosadašnjim spoznajama, moglo bi se reći da fra Lovro 1807. godine kada je poginuo u Turiću, službeno još uvijek nije prestao biti župnikom župe Velika (Plehan) mada je preuzeo službu u župi Tramošnica, a potpisivao se i kao pomoćnik u župi Bijela (danas Dubrave). Za postupak fra Lovrina proglašenja blaženikom to pitanje nije osobito važno, ali na određen način lijepa simbolika leži u tome da je možda toga trena bio dušobrižnikom cijele Posavine, jer su te tri župe bile majke svih današnjih posavskih župa.

Fra Lovro je, po odluci svojih poglavara, vrlo mlad došao u Posavinu, skrbio za duše ondašnjih posavskih katolika, dušom se vezao za cijeli taj kraj i u njemu položio svoj mladi život na žrtvenik slobode i vjernosti Bogu i Božjem puku. Nema veće ljubavi od ove: da netko svoj život položi za prijatelje svoje - kaže Isus Nazarećanin. Pa neka se to zna i poštuje - da fra Lovro nije umro uzalud! Umro je iz brižnosti za dušu svoga naroda i dušu svoju.

M. F.

Božja i ljudska svetost

Ljudi su utoliko sveti ukoliko su povezani s Bogom, koji je po definiciji svet. Kad Bog doista dodirne čovjeka u njegovu postojanju i dubini bića, čovjek postaje svet, postaje dijelom božanske stvarnosti

Piše: prof. dr. fra Božo Lujčić

Biti svet tipično je teološki pojam i odnosi se prvenstveno na Boga. Naime, jedno od temeljnih Božjih obilježja jest svetost, koja smješta Boga u posebno područje postojanja, djelovanja i odnosa. Svet može biti također i čovjek ukoliko je vezan uz božanstvo ili ukoliko ga dodirne božanska stvarnost.

U svetosti se pokazuje Božja bit kao suprotnost čovjeku koji je grešan, ograničen i nepotpun. Tako se u Bibliji, Hoš 11,9 kaže: „Jer ja sam Bog, a ne čovjek: Svetac posred tebe.“ Isto tako Božja se svetost može osjetiti u Božjim djelima kojima spasava čovjeka i narod: izvodi narod iz Egipta (Iz 14,18).

Bog je tri put svet

Jedan od najpoznatijih tekstova koji govore o Božjoj svetosti svakako je onaj iz Izaije proroka, u kojem se tvrdi da je Bog tri put svet. „Svet! Svet! Svet Jahve nad Voj-skama! Puna je sva zemlja Slave njegove!“ (Iz 6,3).

Pojam *qādôš* - svet, triput je ponovljen od strane serafo (*trishagion*), čime se izražava istinska punina Gospodinove svetosti. Sam pojam *qādôš* ima svoje korijene u prastaroj semitskoj religijskoj praksi, označujući „nešto posve drugo, drukčije“. Suprotan mu je pojam *hol* - šuplje, prazno, profano.

Pojam *svetost* uključuje i druge značajne značenjske nijanse kao što su *uzvišenost*, *ve-ličanstvenost* i stanovita *neshvatljivost*. Svetost se odnosi na samu Božju bit, na ono što Boga čini Bogom. Zato je svetost isključivo Božje svojstvo koje Bog može djelomice udijeliti i drugim bićima i stvarima. U tome smislu može se govoriti o svetim mjestima (Izl 3,5), svetim vremenima (Post 2,3; Izl 31,14), svetim ljudima (2 Kr 4,9), svetomu narodu (Izl 19,5).

Nasuprot nečemu što nema nikakva oslonca, što je u sebi prazno, Gospodin se pokazuje kao apsolutna punina, koja je drukčija od svega ostaloga. *Svet* označuje zacijelo Gospodinovu drukčijost od svega svijeta, pa i od ljudi, koja se očituje u njegovu svekolicu posebnom odnosu prema stvarnosti.

Svetost u svojoj biti upravo izriče *odnos*, jer se samo u susretu s Gospodinom može doživjeti njegova svetost. Zato se može govoriti o dinamičnosti pojma *svet*, koji više ističe temeljno obilježje samoga Boga, nego što konkretno označuje neke pojavne oblike.

Božja svetost očituje se u ljubavi

Božja svetost iskazuje se u biblijskom smislu prije svega u različitosti njegove biti od one čovjekove, pa onda i u njegovu djelovanju, koje je potpuno drukčije od čovjekova. I prorok Izaija naglašuje Gospodinovu svetost ljubavi, koja se objavljuje kao poseban Božji odnos prema svijetu. Božji odnos konkretizira se kao njegovo spasi-teljsko djelo „privlačenja“ ljudi „užadima ljubavi“. Međutim, ta ljubav predstavlja istodobno i oganj koji pročišćuje i osposobljuje da se ljubav doista osjeti kao ljubav.

Ista je misao potvrđena i u biblijskom Psalmu 99, u kojemu se također potvrđuje trostruko Božje svet (r. 3. 5. 9.), koje se očituje kao Božje spasiteljsko kraljevanje na Sionu, i to nad svim narodima, kao vođenje Izraela prema pravu i pravdi, kao poslušnost riječi i, konačno, kao praštanje. U tome smislu može se govoriti o nedodirljivosti Božje ljubavi, koju se ne može ničim uvjetovati, kojom se ne može raspolagati i koju se ne može posjedovati. Ona se može samo sa zahvalnošću primanjem u svakodnevnom životu doživljavati.

Božja svetost pokazuje se također i kao sloboda ljubavi kojoj čovjek ne može postaviti granice ničim pa ni svojim grijehom. Bog te granice svojom velikodušnošću prekoračuje i dolazi čovjeku u susret, pružajući mu svoju milosrdnu ruku ljubavi.

Bog oduševljava i ujedno izaziva strah

Na tom tragu valja također shvatiti i dvostruk doživljaj svetoga na ljudskoj razini: čovjek Boga doživljava kao *fascinans* (nešto fascinantno, što oduševljava), a isto tako i kao *tremendum* (nešto što izaziva nepristupačnost i strah). U takvome čovjekovu poimanju Boga dolazi do izražaja čovjekova povezanost s Bogom, ali isto tako i Božja različitost s obzirom na čovjeka.

Možda bi u tome smislu trebalo razumjeti i pojavu ognja u prikazu Božje objave u biblijskim spisima. Bog se tako objavljuje u grmu koji gori a ne izgorjeva, on je vidljiv kao oganj koji plamti na Sinaju, kao ognjeni stup koji je vodio Izraelce kroz pustinju pokazujući im put, a oganj je nazočan i u Izaijinu viđenju, ali i u Ezekielovu pozivu kao znak Božje prisutnosti. Valja istaknuti kako se naglašuje dvostruka uloga vatre: ona uništava i pročišćuje prije svega čovjekovu grešnost.

Ljudi su sveti po Bogu

U Novome zavjetu svetost se pretpostavlja kod Boga, a Isus se ne označava kao svet. Isus je u biblijskim spisima opisan kao milosrdan, pun razumijevanja za ljude. U Isusu Bog dolazi do izražaja, a Bog je savršen i svet kao što je i Božji Duh Sveti Duh. Po tom Duhu su i kršćani sveti tako da Pavao prve kršćane naziva svetima i tako ih oslovljava. Zato što je Božja svetost dodirнула ljude u Isusu i njegovu Duhu, oni su postali sveti, jer u sebi nose dio božanske stvarnosti.

Bog ostaje nepristupačan za sve koji bi ga htjeli staviti u svoju službu i iskoristiti za svoje interese. Za takve Bog ostaje doista u nepristupačnome svjetlu. Gospodinova svetost znači, zapravo, njegovu apsolutnu slobodu koju, istina, nitko ne može smanjiti niti razoriti, ali isto tako koja nije ni u kojemu pogledu na štetu drugih. Božja svetost poziva, zapravo, ljude da se upute Božjim putem i hodaju ovim svijetom u Božjemu svjetlu, čineći Božja djela.

Iz toga proizlazi da su ljudi utoliko sveti ukoliko su povezani s Bogom, koji je po definiciji svet. Kad Bog doista dodirne čovjeka u njegovu postojanju i dubini bića, čovjek postaje svet, postaje dijelom božanske stvarnosti, kako u svom postojanju tako i u životu i djelovanju. U tom smislu može se govoriti o svetim ljudima, ali isto tako i o svetim stvarima ili pak o svetim vremenima. Svetost je u Bogu i dolazi od njega ljudima, a ljudi je mogu usvojiti ili odbaciti. Svetost ulazi u čovjekovo biće i čini ga drukčijim s obzirom na okolinu, a očituje se isto tako i u drukčijem čovjekovu djelovanju. Zato se i može reći da se ljudi poznaju po svojim plodovima.

Povijest proglašavanja svetaca

Sve do 12. stoljeća odgovornost i ovlaštenje za kanonizaciju ostale su isključivo u vlasti mjesnih Crkava, odnosno mjesnih biskupa

Piše: Prof. dr. fra Velimir Blažević

U prvom razdoblju kršćanstva svecima se smatralo isključivo mučenike, ali se nije vođio nikakav posebni postupak za utvrđivanje i dokazivanje svetosti, budući da je mučeništvo podneseno za Krista i vjeru u Boga bilo očigledno i dovoljno zasvjedočeno općim mišljenjem ili glasom naroda, i štovanje svetaca je nastajalo spontano, kao plod oduševljenja i poštivanja vjernika prema onima koje su se smatrali junacima progonjenog kršćanstva.

Mjesne su Crkve imale neku vrstu registra ili popisa svojih mučenika i svetaca, u koje su upisivali podatke: njegovo ime, dan mučeništva i mjesto pokopa. Ti popisi su nazivani *kanoni svetaca*, pa odatle i riječ *kanonizacija*, tj. uvrštavanje u popis svetaca, a danas je to službeni termin kojim se označava *proglašenje svetim*. Uz to su izrađivani ili sastavljani spisi ili pisani opisi mučeništva (*martirologiji*), koji su u kršćanskim zajednicama čuvani s poštovanjem i čitani s posebnim žarom.

Kanonizacija u vlasti biskupa

Sve do 5. stoljeća nije bilo nikakva formalnog proglašavanja svetaca u Crkvi, nego su kršćani i kršćanske zajednice počele iskazivati štovanje onima koji su prihvatili i podnijeli mučeništvo i nasilnu smrt prolijevanjem krvi radije nego se odrekli ili zaniijekali svoju vjeru u Boga. Vjerovali su da oni, za nagradu, uživaju nebesku slavu, i da zaslužuju štovanje na zemlji.

U pogledu dokazivanja mučeništva, iako se ne može govoriti o kanonskom postupku u strogom smislu riječi kako se shvaća danas, za kanonizaciju se tražilo kritičko ispitivanje spisa

mučeništva, da bi se znao razlog mučeništva i samo ponašanje mučenika. Drugim riječima, biskup mjesne Crkve, od kojega je zavisilo odobrenje kulta ili čašćenja nekoga sveca, prije davanja takva dopuštenja trebao se uvjeriti da je smrt mučenome nanescena iz mržnje prema njegovoj vjeri i da je mučenik smrt prihvatio hrabro i dragovoljno, iz ljubavi prema Kristu. Sve do 12. stoljeća odgovornost i ovlaštenje za kanonizaciju ostale su isključivo u vlasti mjesnih Crkava, odnosno mjesnih biskupa.

Među kršćanskim svecima mučenicima prvi je bio sv. Stjepan, a mučeničkom smrću su u 1. stoljeću Kristove Crkve završili svoje živote i svi apostoli, izuzev sv. Ivana, te sv. Pavao, a u sljedeća tri stoljeća među poznatijim mučenicima i mučenicama, od kojih neki s prostora naših krajeva, bili su iz 2. st. sv. Polikarp, sv. Justin i sv. Ignacije Antiohijski, iz 3. st. sv. Perpetua i Felicita, sv. Lovro, sisački biskup sv. Kvirin, vinkovački lektor sv. Polion, sv. Cecilija, a iz 4. st. solinski biskup sv. Dujam, sv. Blaž, srijemski biskup sv. Irenej, zadarski biskup sv. Krševan, porečki biskup sv. Mavro, i sv. Lucija.

Sveci koji nisu mučenici

S prestankom progona kršćana, osim mučenika među svece se u kanon vrlo brzo počelo uvrštavati i *ispovjedatelje vjere*, tj. one koji su javno ispovijedali i svjedočili kršćansku vjeru u Boga i Isusa Krista, te svojim govorima i spisima vjeru branili od krivovjerja. Zbog toga su tjerani u progonstva, trpjeli zatvaranja u tamnice i razna nasilja, ali su ostajali na životu. Također su među svece ubrajani i neki koji su provodili strogi pokornički i pustinjački život, kao npr. sv. Antun Opat, sv. Romedije i sv. Pahomije, svi iz 4. stoljeća.

Svecima su iskazivane počasti i slavljeni su, naročito na godišnjice mučeništva ili smrti, u mjesnim Crkvama u kojima su podnijeli mučeništvo ili provodili svoj život. U te dane, osobito nakon što je Milanskim ediktom cara Konstantina g. 313. kršćanima priznata sloboda vjere, vjernici su hodočastili i okupljali se u većem broju na molitvu i slavljenje svete mise na mjestima mučeništva ili pokopa mučenika i

drugih svetaca. Nakon što se glas o njima proširio i u druge, kako obližnje tako i udaljenije mjesne Crkve, njihovo štovanje se širilo i postajalo među kršćanima sve općenitije, da bi se s vremenom protegnulo na sveopću Crkvu.

Od 6. do 10. stoljeća bitni elementi postupka kanonizacije bili su sljedeći:

- a) postojanje glasa u narodu o svetosti i o čudesima, ili o mučeništvu;
- b) predstavljanje biskupu ili biskupijskoj sinodi ili provincijalnom saboru životopisa sluge Božjega, s posebnim osvrtom na čudesna događanja koja se njemu pripisuju;
- c) odobravanje štovanja od strane biskupa ili sinode ili sabora.

Istražni postupak za javno štovanje

Za razliku od ranijeg perioda, kada je za priznavanje mučeništva i svetosti bilo dovoljno opće mnijenje vjernika, počevši od 5. i 6. st. nazire se i počinje provoditi i neki oblik istražnog postupka. Nije se više radilo samo o mučenicima, ispovjedateljima i pokornicima, nego mnogo češće o osobama koje su se istakle krepim životom u višem stupnju. Ali crkvena vlast u to vrijeme nije prvenstveno išla za tim da kritički ispita nečije prakticiranje kršćanskih kreposti u herojskom stupnju, nego više da se utvrdi postojanje glasa o svetosti neke osobe i o istinitosti čudesa koja su pripisivana njezinu zagovoru kod Boga.

Budući da su se tim osobama pripisivala različita čudesa, a glas o njima i njihovu svećanom životu se širio, stvarane su legende koje je trebalo provjeravati, i odatle je nastala potreba da se time pozabavi crkvena vlast. Pred biskupom ili pred biskupijskom sinodom ili provincijalnim saborom čitao bi se i razmatrao životopis i opis čudesa koja su pripisivana zagovoru nekoga tko je živio krepim životom u najvišem stupnju. Ako su se životopis i prikaz čudesa pokazali vjerodostojnima, po odredbi biskupa ili biskupijske sinode ili provincijalnog sabora, vršilo bi se otvaranje groba i prijenos posmrtnih ostataka u crkvu i polaganje uz oltar ili pred oltar, a nekad i na povišeno mjesto iznad

oltara. Time bi započinjalo javno štovanje, a crkva ili oltar bi se posvećivali određenom svecu, te određivao dan liturgijske svetkovine, koja se slavila na godišnjicu ili smrti ili prijenosa u crkvu, i to se smatralo završnim činom *biskupske kanonizacije* toga sveca.

Početak papinske kanonizacije

Prenošenju posmrtnih ostataka običavali su prisustvovati i okolni biskupi, a da bi se svečanosti dalo veće značenje, ponekad je u kasnijim vremenima i u nekim slučajevima, kada se radilo o istaknutijim ili značajnijim osobama, na nju pozivan i papa. Ako je papa bio prisutan, nazočio je ne da kanonizacija stekne snagu papinskog autoriteta, nego kao najviši crkveni dostojanstvenik, što je *biskupsku kanonizaciju* samo činilo svečanijom. Papina eventualna nazočnost kod prenošenja nečijih posmrtnih ostataka u crkvu nije mijenjala narav kanonizacije, za koju je sve do kraja 11. st. nadležnom smatrana mjesna crkvena vlast.

Sustav *biskupskih kanonizacija* trajao je sve do 12. st., kada su, radi sprečavanja mogućih zloraba, pape Urban II. (1088.-1099.), Kalist II. (1119.-1124.) i Eugen III. (1145.-1153.) nalogali da se istraga o krepostima i čudesima onih koje se htjelo uzdići na čast oltara provodi na generalnim koncilima. Kako su se, međutim, ti koncili održavali rijetko, papa Aleksandar III. (1159.-1181.) je svojim dekretalom: *Audivimus*, zabranio da se nekoga štuje kao sveca bez papina dopuštenja.

(Nastavit će se)

Prva u nekom smislu *papinska kanonizacija*, o kojoj postoji papinski dokument, izvršena je za sv. Udalrika (Ulriha), augsburškog biskupa, 31. siječnja 993. na sinodi u Rimu - Lateranu. Njoj je prethodio postupak *biskupske kanonizacije*, a nakon što je pred okupljenim prelatima, među kojima je bio i biskup Augsburga, pročitao Udalrikov životopis i prikaz čudesa te iskazano opće odobravanje, papa Ivan XV. (985.-996.) izdao je spis u kojem je izjavio da je Udalrik dostojan općeg svećanskog štovanja.

FRA LOVRO KARLAULA

Opomena livanjskim Turcima

Nemalo pa sedamdeset godina nakon pogibije fra Lovre Milanovića na isti način je ubijen i fra Lovro Karaula, poznati franjevac livanjskoga kraja. Za razliku od Milanovića, koji je šuteći postao žrtvom vladavine nehumanog političkog sustava što se krio iza principa neke vjere, Karaula se znao otvoreno i žestoko zauzimati za ljudsko dostojanstvo sustavno ponižavane raje. Njegovo obraćanje livanjskim osmanskim upraviteljima doista zvuči proročki

Jedan vas je Ličanin (Omerpaša Latas) ponizio i upokorio, ali kad drugi Ličanin dođe, zavrtjet će vam mozgom i zakrenut vratom za vaše nasilje i nepravde, te se nigda osvijestiti ne ćete. Svaka je sila kratka vijeka. Raja je dotjerana do zida. Zid je tvrd i visok, niti se može kroza nj, niti preko njega. Narod se mora nekako braniti; a kada on sam ustane na obranu, vas je malo a naroda mnogo, tijesno će vam biti. Sjetite se, šta je bilo pred dvadeset godina, kad se odbiše u gore Toto, Kalaba i Sultanović s nekoliko drugova. Koliko ste strahovali i pripredali konce, da vam ne omrknu koje večeri pred vašim dvorima. Onda je ono bila mala četa, ali ako se podigne onakih 10-15, 20 i više? Ako se dignu svi međaši, što će onda biti?

Uzdate se u sultana, koji naređuje jedne danjke i vi ih početverostručujete, pa se može dogoditi, da vas i on ostavi na cjedilu, znajući za vaše zulume i nepravde, što ih mimo njega činite, pa se možete onda kajati, ali će biti po repu.

Znajte dobro da ja nemam šta izgubiti osim glave, a i ovu sam već doslije nosio 74 godine i nanosio se, ali malo dobra upamtio, vazda u borbi bio, pa kad je i izgubim za pravdu, neću je požaliti. Ali ne mislite, da će tada vama lakše biti. Ko mačem siječe, od mača će i poginuti, ko čini nepravdu, stignut će ga nepravda.

Nego se, moji Turci, vi dozovite i opametite i mislite, da nas je sve Bog jednako stvorio i jednako se goli rađamo. I ako kmetsko dijete iz majčine utrobe pada na голу zemlju, a begovsko na meke duške, oboje na svijet s plačem dolazi i s bolovima sa svijeta odlazi, a ne sa smijehom; oboje se zakapa u istu majku zemlju iz koje smo načinjeni i pred jednog istog Suca na drugom svijetu dolazi, pa pustite da i mi možemo živjeti; a vi od moći, videć šta se radi, obuzdajte one hajoše, kalaše i skitače, koji hoće da se mukte hrane tuđom mukom.

Povijesni trenutak u godini ubojstva fra L. Milanovića

- Katoličkom Crkvom upravljao je Papa Pio VII.
- Katoličku Crkvu u Bosni vodio je biskup (apostolski vikar) fra Grga Ilić Varešanin
- Provincijal Bosne Srebrene bio je fra Mato Ivekić
- Đakovački biskup bio je Antun Mandić, utemeljitelj Bogoslovnog sjemeništa.
- Austrijski car bio je Franjo I.
- Francuski car Napoleon Bonaparte
- Turski sultan bio je Mustafa IV. (vladao samo godinu dana)
- Bosanskim pašalukom upravljao je vezir Husrev Mehmed-paša
- Gradačaćki beg bio je Osman-kapetan Gradašćević

Gabela

rodno mjesto (kraj) fra Lovrina oca

Pod nazivom Gabela krije se negdašnje dugogodišnje važno pogranično mjesto između Hercegovine i Dalmacije, ali i kraj u Hercegovini koji se prostire na obje obale Neretve

Piše: dr. Marinko Marić

Fra Lovro Milanović je rođen u Sarajevu, ali je njegov otac tu došao za svojim bratom fratrom iz doline Neretve, iz Gabele, dok mu je majka potjecala iz Kreševa. Taj fra Lovrin stric zvao se fra Franjo, a u povijesnim se dokumentima pokatkad može naći kako se potpisivao ili je pak nazivan fra Franjo iz Gabele odnosno jednostavno fra Franjo Gabela. Slično se ponavljalo i u slučaju fra Lovrinu: umjesto njegova redovitog prezimena Milanović, može se susresti i prezime Gabelić odnosno nadimak Gabela.

Važno trgovište soli

Gabela, ranije zvana Drijeva, bilo je najvažnije srednjovjekovno naselje u dolini Neretve, od Počitelja do mora. To je bilo trgovište soli na kojem su se susretali i isprepleтали interesi Dubrovnika, Stona i njihova zaleđa. Iako je naselje postojalo još u 11. i 12. stoljeću intenzivnije ga spominju vrela iz 14. i 15. stoljeća. Dubrovčani su tu zakupili carinu već početkom 14. stoljeća (1303.).

Trgovište je zadržalo svoju važnost i za vrijeme Osmanskoga carstva pa su Dubrovčani, nakon kriznog razdoblja osmanskog osvajanja, nastavili trgovati u Gabeli. U drugoj polovici 15. stoljeća ime Drijeva zamjenjuje naziv Gabela, koji je podrazumijevao šire geografsko područje, od Po-

čitelja do Metkovića. Za prevlast nad Gabelom sukobljavali su se razni politički i privredni interesi. Osmanlije su je zauzele 1477., a izgubili od Mlečana 1694. godine. Požarevačkim mirom 1718. godine Gabela je ponovno pripala Osmanskom Carstvu, zbog čega je Mlečani ruše do temelja.

Kraj na obalama Neretve

Crkveno-administrativno je to cijelo područje bilo razdijeljeno rijekom Neretvom. Područje s desne strane rijeke pripadalo je župi Gabela, a kasnije hercegovačkom vikarijatu, odnosno župi Gradnići, dok je područje s lijeve strane pripadalo Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, župama Dubrave i Hrasno. Godine 1874. na tom je području odcjepljenjem dijela teritorija tih dvaju župa osnovana nova župa Gabela. Sljedeće, 1875. godine u župu Gabela spadala su naselja: Doljani, Dračevo, Sjekose, Bajovci, Višići, Čeljevo, Tasovčići, Klepca, Loznica i Gnjišta. Iz kojeg je naselja fra Lovrin otac Anto došao u Sarajevo, teško je danas s nekim većim postotkom sigurnosti ustvrditi.

Kasnije je župa nekoliko puta mijenjala ime, ovisno o tome gdje je bio smješten župnik. Tako se jedno vrijeme zvala Dračevo, zatim Čeljevo, Doljani pa Klepci.

Župna crkva u Gabeli

Susret u Turiću

Na sv. Blaža te davne 1807. godine, 3. veljače, krenuo je fra Lovro na svoje zadnje putovanje, pastoralno putovanje za Dubrave

Piše: preč. dr. Pero Brkić

Zadnje dvije godine života Sluge Božje fra Lovre Milanovića vezane su za Bosansku Posavinu. Providnost Božja tako odredi ovome mladom fratru da vrluda sa svojim đakom između Vučijaka i Trebave, od Motajice do Majevice; od Ukline do Brke, preko Bosne, Tolise i Tinje. Derventa, Modriča, Gradačac, Brčko. Odstojanja su to i za današnje vrijeme respektabilna. Prije dobrih dvjesto godina Lovro je imao đaka i svoj štap i svoga konja. Ali i svoje poslanje. Poziv plemenit: poziv svećenika i fratra.

Hercegovac po korijenima. Sarajlija po rođenju. Franjevac po pozivu. Gabela sa samog juga zemlje, Sarajevo sjedište moći i Kraljeva Sutjeska lijevaonica fratar Bosne Srebrene tri su mjesta koja, po dosad znatome, određuju prvi dio Lovrine biografije - onaj puno duži. Onaj mnogo kraći nosi ga na sami sjever zemlje. Negdje na početku svoga rada i djelovanja dolazi fra Lovro Milanović u župu Velika, danas Plehan. Stric mu je župnik u Bijeloj, danas Dubrave. Dvije godine kasnije dobiva nalog poglavara da djeluje i u župi Tramošnica. Između Plehana i Dubrava u župi Tramošnica određeno mu je mjesto djelovanja i mjesto smrti. I to kakve smrti: ispovjedi vjere! Prvorazredne ispovjedi vjere. Veliko iskušenje, velika odstojanja i, za čudo veliko, i puno vjernika imao je fra Lovro.

Šest godina poslije njegove smrti biskup fra Augustin Miletić kaže da je župa Tramošnica 1813. godine imala 1.982 katolika. Župa Velika (Plehan) 2.318 katolika. Župa Bijela (Dubrave) 3.249 katolika. Župa Garevo/Garevac (Modriča) 3.178 vjernika katolika. Garevo / Garevac je četiri godine prije smrti fra Lovrine odvojen kao samostalna vikarija od Tramošnice.

U župi Tramošnica fra Lovro nalazi oko dvije tisuće vjernika u sedam sela: Tramošnica, Turić, Orlovo Polje, Slatina, Ledenice, Bare i Liporašće. Turić i Orlovo Polje imaju 1813. godine zajedno 572 vjernika. Četrdesetak godina kasnije 1855. sam Turić broji 408 vjernika katolika.

U Turić je fra Lovro morao radi povjerenog mu stada. Kroz Turić je prolazio kad je išao u ispomoć u Bijelu (Dubrave), a i u posjet stricu, za kojeg je očito bio jako vezan. On ga je, na koncu, i othranio nakon smrti roditelja. Jedini put za Bijelu vodio je preko Turića. I to kroz zaseoke Bukvik, Staro selo i Brđane. Od Brđana su ga samo Blaževac i Porebrice dijelili od Dubrava.

Na Sv. Blaža te davne 1807. godine, 3. veljače, krenuo je fra Lovro na svoje zadnje putovanje, pastoralno putovanje za Dubrave. Kao i uvijek, na put je išao sa svojim đakom i svojim štapom, na konju. Ovaj put s još jednim suputnikom, najdražim: Presvetim Oltarskim Sakramentom - svetom hostijom, pričešću za bolesnika.

Prije izlaza iz Starog sela prema Brđanima i dalje za Blaževac, Porebrice i Dubrave fra Lovro sreće Muju Arnauta. Mujo na konju, Lovro na konju. Mujo na putu za Gra-

daćac, Lovro na putu za Dubrave. Mujo na brežuljku iznad rječice Briježnice, Lovro na uzvisici ispod Zetića kuća. Oba u istoj ravni. A ispod je Zetića njiva, zadnja do Briježnice. I pogled dvojice koji nisu bili isti.

Mujo je upravitelj dobara Gradašćevića, Lovro službenik Kristov. Arnaut na vlasti - ovozemaljskoj, Milanović uz vlast - ono-zemaljsku. Mujo s kuburom i kamom. Lovro s Presvetim. Ovome za pojasom smrt. Onome na prsima Život. Ovaj na vlasti, onaj na putu za popudbinu vječne vlasti. Mujo se vraća kući svoga gazde, Lovro ide kući bolesnikovoj, a ne znajući, i kući Gospodara svoga. Dvojica se susreću na istoj ravni a nisu bili isti.

Tajac. Tišina. Mimoilaze se. Fratar i zemaljska vlast. Što će učiniti fratar? Kako će reagirati vlast? Pogled đaka u učitelja svoga. I fratrovo oko u zjenicu vlasti. Ovaj pun vjere, onaj pun sebe. Šta će učiniti učitelj? Kako će se vladati? Šta kaže propis? Zakon je jasan: nakloni se vlasti! Siđi s konja! Ali, Lovro ne siđe niti se nakloni. Nož i pucanj. I vrisak đaka za učiteljem svojim.

Što je moralo prolaziti kroz glavu tog mladog fratra kad je susreo vlast ovoga svijeta, bahatu vlast ovozemaljsku? Zakon je znao. I posljedice nepoštivanja je znao. I ubojicu je znao. Nije to bio bilo tko. Upravitelj dobara najmoćnijeg čovjeka Posavine. Sin će mu uskoro dići bunu protiv cijeloga carstva. Glava Lovrina je očito govorila: siđi! Al' srce nije. I vjera nije. Je li mislio na jednakost svih ljudi pred zakonom, to ne znamo. Je li mislio na vjersku diskriminaciju, ne znamo. Je li mislio da nas je jedan Bog sve jednake stvorio, o tom nema pre-

daje. Imamo samo riječi svjesnog susreta s Kristom koji je za nas krv svoju prolio. I krvlju svojom otkupio svijet.

HIMAN SLUZI BOŽJEM MUČENIKU FRA LOVRI MILANOVIĆU

Lovorov vijenac mučenika

Lovorov vijenac mučenika,
fra Lovro, ti si primio
od Krista Vječnog svećenika
dok si Ga drugima nosio.

Prip.: *Donesi Isusa i nama,
u naša srca, u naš dom,
s tobom da njemu služimo,
da ga slavimo sa tobom!*

Sa konja nisi htio sići
pred silom sluge ohologa,
jer si u tajni Kruha svetog
nosio Kralja nebeskoga.

S hrvatskim pukom Posavine
dijelio ti si dobro i zlo,
brat si im bio, Franjin sine,
dušu im hranio Isusom.

Žrtvom života nevinoga
za život ljudi dostojan
steko si milost Višnjeg Boga
da budeš blažen i poštovan.

I danas, nakon dvjesto ljeta,
tvom grobu hrle nevoljni,
jer tvoja dobra duša sveta
pati sa njima i voli ih.

Mirko Filipović

Foto: Mario Ilić

SLUŽBENI POČETAK

Svečana sjednica otvorenja postupka kanonizacije

Kardinal Puljić službeno otvorio biskupijski proces kanonizacije Sluge Božjeg fra Lovre Milanovića onako kako to nalažu pravila Katoličke Crkve

Pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, 31. siječnja 2015. u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu održana je svečana sjednica kojom je otvoren dijecezanski proces za proglašenje blaženim fra Lovre Milanovića (1777.-1807.) odnosno priznanje njegova mučeništva *in odium fidei* (mržnje prema vjeri). Pokretanjem ovog postupka fra Lovro Milanović dobio je naziv *sluga Božji*.

Na sjednici su sudjelovali: *delegirani sudac* umirovljeni profesor Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu mons. dr. Mato Zovkić, *promicatelj pravde* profesor na KBF-u u Sarajevu dr. fra Ivan Sesar, *kancelar* Nadbiskupskog ordinarijata preč. Mladen Kalfić i *bilježnik u postupku* profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu dr. fra Danimir Pezer.

Nakon zajedničke molitve Duhu Svetomu, kardinal Puljić je pozdravio sve nazočne te objasnio značenje ovoga događaja, ističući da je

otvaranje procesa za člana Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Lovru dio pripreave za *Dan posvećenog života* (*Dan redovništva*), koji se slavi na blagdan Prikazanja Gospodinova u hramu, 2. veljače i to u *Godini posvećenog života*.

Potom je vikar Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Marijan Karaula pokazao dekret kojim ga je generalni postulator Reda manje braće fra Giovanigiuseppe Califano imenovao vicepostulatorom ove kauze. Pošto su *delegirani sudac* i *promicatelj pravde* utvrdili valjanost imenovanja i kardinal Puljić prihvatio imenovanje kao zakonito, fra Marijan je pročitao molbu, koju su potpisali franjevački provincijal Bosne Srebrene fra Lovro Gavran i on, da se započne informativni postupak o životu, krepostima i glasu svetosti slugu Božjega fra Lovre Milanovića.

Vicepostulator kauze fra Marijan Karaula zakletvu je položio sljedećim riječima:

„U ime Božje. Amen. Ja, fra Marijan Karaula, vicepostulator u postupku o životu, krepostima i glasu svetosti slugu Božjega fra Lovre Milanovića, zaklinjem se da ću vjerno izvršiti zadaću koja mi je povjerena; da neću reći ili učiniti ništa što bi, izravno ili neizravno, moglo štetiti istini ili pravdi, ili što bi moglo ograničiti slobodu svjedoka. Tako mi pomogao Bog i ova sveta evanđelja!“

„Fra Lovro Milanović nema svojih zapisanih djela niti su svjedoci o njegovu mučeništvu danas živi, ali je *fama sanctitatis* (glas svetosti) o njemu - spontano nikla u vjerničkom puku većeg dijela Bosanske Posavine te dijelom Slavonije i Srijema (Hrvatska i Srbija) - živa od trenutka njegove smrti, dakle već više od dva stoljeća. Upravo zbog te spontane, trajne i neprekidne *fame sanctitatis*, naša se Provincija osjetila dužnom dati inicijativu za pokretanje kanonskog postupka“, stoji u spomenutoj molbi.

Kancelar Kalfić je zatim pročitao pismo iz Kongregacije za kauze svetaca upućeno kardinalu Puljiću kojim se priopćava da sa strane Svete Stolice ne postoji nikakva zapreka za pokretanje kauze, kao i dekret kardinala Puljića kojim se pokreće kauza, određuje početak postupka i ustanovljuje sud. Potom je kardinal Puljić potvrdio imenovanje svih koji su njegovim

dekretom imenovani za članove suda za vođenje postupka, a svaki od njih je izrazio spremnost izvršiti službu vjerno i poštivati dužnu službenu tajnu. Počevši od kardinala Puljića, propisanu zakletvu su položili: mons. Mato Zovkić, delegirani sudac; fra Ivan Sesar, promicatelj pravde, i fra Danimir Pezer, bilježnik u postupku.

Na sjednici je pročitano i imenovanje Povijesne komisije za dijecezanski proces sluge Božjega fra Lovre Milanovića u sljedećem sastavu: dr. sc. Vera Katz s Institutu za istoriju u Sarajevu, vlč. Pero Brajko, dušobrižnik u bolnici Sarajevo i dr. fra Marinko Pejić, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Njihova je zadaća, u suradnji s vicepostulatorom fra Marijanom, sve podatke provjeriti i potvrditi za potrebnu građu u procesu te pripremiti kritičku studiju i dostaviti cjelovit izvještaj o izvršenu radu zajedno s mišljenjem glede autentičnosti i vrijednosti dokumenata.

Vicepostulator Karaula je potom dostavio popis svjedoka, ostavljajući si pravo i mogućnost da predstavi nove svjedoke ili da otkáže nekima naznačenima na spomenutom popisu, a kardinal Puljić i delegirani sudac Zovkić su ih prihvatili. Kao mjesto ispitivanja svjedoka i predstavljanja drugih dokaza naznačeno je sjedište biskupijskoga suda u Nadbiskupskom ordinarijatu u Sarajevu ili, po potrebi ovisno o mjestu boravka svjedoka i njihovim zdravstvenim uvjetima, mogu biti određena neka druga mjesta.

Sudionicima sjednice podijeljeni su pečati, a potom je pročitani i potpisan zapisnik s upravo završene sjednice. Nakon zaključne riječi kardinala Puljića, sjednica je završena zajedničkom molitvom i prigodnim domjenkom.

Na sjednici su bili prisutni: mons. dr. Tomo Vukšić, vojni biskup u BiH; mons. Luka Tunjić, generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije; mons. Ante Meštrović, kanonik; mons. Bosiljko Rajić, kanonik; preč. dr. Darko Tomašević, kanonik; preč. Franjo Tomić, ekonom Vrhbosanske nadbiskupije; vlč. Pero Brajko, član Povijesne komisije; vlč. Branko Jurić, tajnik Nadbiskupa; s. Lucija Blažević i s. Maria Ana Kustura te mons. Ivo Tomašević, generalni tajnik Biskupske konferencije BiH.

KTA

Foto: Mario Ilić

SVEČANA MISA U KATEDRALI

Prvi javni spomen početka kanonskog procesa

Na blagdan Prikazanja Gospodinova u hramu 2. veljače 2015. svečanim misnim slavljem u katedrali Srca Isusova u Sarajevu, koje je predvodio vrhbosanski nadbiskup Vinko kard. Puljić, u koncelecijaciji s vojnim ordinarijem u Bosni i Hercegovini mons. Tomom Vukšićem, provincijalom Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Lovrom Gavranom i 35 svećenika te u nazočnosti lijepog broja sarajevskih katoličkih vjernika, proslavljen je *Dan posvećenog života*. Ovom sv. misom ujedno je i javno započeo dijecezanski proces za proglašenje blaženim sluge Božjega fra Lovre Milanovića.

Naglašujući u svojoj prigodnoj propovijedi kako se ovim misnim slavljem javno proglašava početak dijecezanskog procesa za proglašenje blaženim člana Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Lovre Milanovića kardinal Puljić je kazao: „To je prvi franjevac u BiH za kojeg je započet dijecezanski proces za proglašenje blaženim. Radujem se tome. Ova Crkva na prostorima BiH imala je brojne svijetle likove koje trebamo prepoznati i vrednovati. Ovim činom mi ništa nećemo dodati Bogu, ali će se Bog po njemu proslaviti i po njemu divan primjer ostaviti kako treba biti hrabar u vjeri te biti spreman odreći se i vlastita života da Božja pobijedi.“

Fra Lovro iz moga djetinjstva

Moja ujna i njezine susjede pričale su da bi se često uoči te Mlade nedjelje vidjela i svijeca koja bi išla po zraku od mjesta pogibije do groba

Piše: fra Petar Matanović

Bio sam dječak od sedam godina i tih je dana umirala naša baka u obitelji Zetić iz Turića, zaselak Staro selo. Moje selo Dubrave bilo je vezano s Turićem oko sat hoda, prijekim putem preko Porebrica.

Na početku sela Turića, u Starom selu, bio je spomenik sa željeznim križem, pred kojim smo majka i ja, idući u posjet obitelji pokojnog ujaka s kojom je živjela baka, uvijek zastajali i križali se uz kratku molitvu. Volio sam te rođake i rado sam ostajao kod njih u gostima i po nekoliko dana. Ugađali su mi, zato mi se uvijek žurilo i to je kratko zastajanje kraj nepoznatoga spomenika u meni budilo dječji nemir. Požurivao sam majku.

Ovaj puta sam, možda potaknut pričom o baki koja je na samrti, želio pričati o tom spomeniku. Zabrinuta zbog bakine teške bolesti, predosjećajući njezin odlazak, majka nije bila raspoložena za razgovor. Samo se kratko pomolila i rekla: „Tu je poginuo *pra* Lovro“.

Želio sam znati tko ga je i zašto ubio, je li bio mir ili rat, kako je izgledao strašni ubojica i koliko se hrabro borio *pra* Lovro. *Poginuo!* Duboko me se dojmila ta riječ. Ubrzo smo stigli ujakovoj kući. Nisam se smio raspitivati. Svi su bili ozbiljni i zabrinuti... I ja sam žalio baku, ali me usprkos toj tuzi stalno kopkala pomisao na *pra* Lovru.

Te godine sam bio na prvoj pričesti pa sam znao tko su ljudi koji su ispred imena nosili naziv *pra* ... Tako su zvali i našega župnika u Dubravama, samo što se on zvao *pra* Vlado. Onaj poginuli bio je *pra* Lovro. Bio mi je mi-

steriozan i zato što nisam poznavao nikoga tko je nosio to ime. Naprosto, u mom dijelu sela Dubrave nitko se nije zvao Lovro, a tu se završavao sav moj svijet!

Fra Lovrina Mlada nedjelja

O fra Lovri sam slušao priče najčešće prije Mlade nedjelje, koja je padala između Velike i Male Gospe. Tada bi se mještani užurbano spremali za doček gostiju, jer je to *pra Lovrina nedjelja* i doći će ljudi sa *svih strana*: iz Tramošnice, od Tuzle, iz Dubrava, Tolise, Ledenica, Gradačca i Oštre Luke... Ujna je ostala udovica u *priokretu*. Bila je rodom iz Oštre Luke, pa se tih dana posebno spremala za svoju rodbinu.

Najsvečanije je bilo dan uoči fra Lovrine Mlade nedjelje. Tipična slika bosanskih prošteništa: Svijet je klečao pored fra Lovrina groba i raširenih ruku molio. Redovito se čuo tihi šapat molitve *propetja* prije službene mise. Bivalo je i više fratara (*paroka*) koji su ispovijedali. Prakanaturi su predvodili moljenje krunic. Odjekivao je cijeli kraj, posebice za vrijeme pričesti kada se pjevalo *Zdravo tijelo Isusovo* ...

Lijepo je bilo i na *meraji* pred grobljem. Mnoštvo šatora s raznim ponudama od sladoleda do alve, konjskih kočija i kola punih lubenica. Za nas djecu, vašar za poželjeti! Poslije mise i pobožnosti išla je procesija do mjesta fra Lovrine pogibije. Mnogi su ostajali na vašaru. Čula se pjesma do sljedećeg jutra, kada bi sve utihnulo. Svijet se razišao i tako je to išlo iz godinu u godinu.

Za nas djecu i iz Dubrava i iz Turića posebno su bile zanimljive hodočasnice iz tuzlanskoga kraja, i njihova bijela nošnja. Došle bi većinom vlakom do bosanske Bijele. Onda pješice preko Dubrava i Porebrica do Turića. Tako i nazad! U Dubravama su se redovito odmarale. Razvezale bi svoje zavežljaje i ručale pod crkvenim stoljetnim hrastovima. Mi smo se rado pridruživali. Bili bi i počašćeni od pokoje dobre domaćice sa *nabrnjačom* (tvrdom slatkom pitom) ili nečim drugim. Zvali smo ih, podsmješljivo, *gačarama* zbog njihovih gaća/dimi-ja koje su se vidjele ispod bijelih košulja.

Moja ujna i njezine susjede pričale su da bi se često uoči te Mlade nedjelje vidjela i svijetla koja bi išla po zraku od mjesta pogibije do groba. Zato su mnogi, dok su molili krunicu u procesiji, pogledali u nebo ne bi li vidjeli svijetla koja nas prati. Nisam nikad vidio tu svijetla, ali mnogi su tvrdili, posebice stariji, da su je oni nekada vidjeli. Pričali su kako se svijetla igrala pred njihovim očima, pravila male krugeve i tako se spuštala na fra Lovrin grob.

Priča sačuvana u našoj obitelji

Priču o fra Lovrinoj pogibiji čuo sam više puta, u raznim verzijama. Moj ujaković Ivo Zetić, koji je sada u 79. godini života, neki mi je dan iznova pričao to što je njemu pričala naša baba Kata, koja je umrla 1952. godine. Tu su priču pričali i drugi stariji ljudi iz Turića:

Fra Lovro je išo iz Bijeke. Tu će je sada spomenik susreo je subašu Muju. Kasnije su seiz i subaša Mujo pričali da fra Lovro nije sjahao s konja kada su se susreli, a to je navodno trebao učiniti. Takav je valjda bio turski zakon. Mujo se okrenuo za njim i pogodio ga iz kubure. Fra Lovro je pao s konja ...

Kada je subaša iz kubure pogodio fra Lovru, on nije odmah izdahnuo. Momak (seiz) koji je išao s fra Lovrom i naš šukundjed Mato brzo su ga prenijeli u šukundjedovu kuću. Ipak, nije bilo dugo, umro je od rana. Brzo su se strčali drugi seljani i javili su paroku u Dubrave.

Sutradan su ga povezli *volujskim* kolima sahraniti na Tramošničko groblje. Kada su došli na raskršnicu gdje se skretalo Turičkom groblju, volovi su stali k'o ukopani. Priklopili su još jedan par volova pa onda i treći par, ali nisu mogli potegnuti kola. Onda je netko povikao: Ljudi, a da probamo skrenuti prema našem groblju!

Složili su se! Odjednom se sve promijenilo! K'o da su se kola sama pokrenula. I tako je fra Lovro sahranjen u mjesnom groblju u Turiću. Od tad pa sve do danas ljudi dolaze i mole se za razne potrebe, i na mjestu pogibije i na fra Lovrinu grobu.

Izjava

o primljenoj pomoći po zagovoru Sluge Božjega fra Lovre Milanovića

Ja, Marijan Čačić, rođen 27. 01. 1961. od majke Ane rođ. Gagulić (1940) i oca Joze (1936) iz Donje Tramošnice, zaseok Josići, izjavljujem pri punoj svijesti da sam, prema svome sjećanju i prema kazivanju mojih roditelja, kao četirigodišnji dječak imao bruh. Liječnici su me uputili na operaciju u Osijek. Otac me vodio vlakom do bolnice u Osijek.

Kad su nas primili u osječku bolnicu sa liječničkom uputnicom iz Gradačca, mene su pregledali, spremili u bolničko odijelo na odjelu kirurgije te ocu dali uplatnicu da uplati na bolničkoj blagajni iznos koji je predviđen za takvu operaciju. Kako otac nije imao dovoljno novaca za operaciju, bio je prisiljen da me vrati odmah kući bez operacije.

Kad smo stigli kući, majka je bila jako žalosna. Ujutro je rekla da je odlučila zavjetovati da me vodi tri godine na fra Lovrin grob, te da će moj bolesni dio tijela namazati zemljom sa fra Lovrinog groba. Samo mjesec dana nakon prvog odlaska na fra Lovrin grob ja sam potpuno ozdravio. I dalje sam išao na fra Lovrin grob da zahvaljujem Bogu na ozdravljenju po fra Lovrinom zagovoru.

Medicinsku dokumentaciju nemam te, ako je neophodna, mogu je pokušati pribaviti. Oženjen sam i otac sam troje djece. Živim u Sessvetskom Kraljevcu.

U Tramošnici, 3. kolovoza 2007.

Marijan Čačić

Zahvala

na primljenoj milosti od fra Lovre Milanovića

Molim više od 15 godina za proglašenje blaženim našeg fra Lovre Milanovića.

Imala sam bolest oko očiju, crven i koža se ljuštala, na čelu prišt crveni od kojeg je postala krasta. Nisam išla doktoru, to bi mi sjekli i čistili, i fleke koje su pucale po nogama, a ja sam imala veliko pozdanje u našeg fra Lovru da će mi pružiti pomoć.

Molila, postila zapravo i plakala, imala sam čvrstu nadu da će mi pomoć. Sve je nestalo samo je osto ožiljak na čelu i sad ga imam, a nakon 5 dana je nestala bolest. Zahvaljujem dragom Bogu i našem fra Lovri koji mi je pomogao.

Molite se iskreno i bit će te pomoženi.

Vjera je dio čovjeka.

*Ivka Knežević
Tramošnica*

Molba

za imenovanje fra Marijana Karaule
vicepostulatorom

Želeći da se službeno pokrene kanonski postupak za beatifikaciju fra Lovre Milanovića, provincijal Bosne Srebrene fra Lovro Gavran poslao je 1. ožujka 2014. godine Generalnom postulatoru Franjevačkog reda u Rimu fra Giovangiuseppeu Califanu dopis u kojem je stajalo:

„Franjevačka provincija Bosna Srebrena već dosta dugo razmišlja o pokretanju kanonskog procesa za beatifikaciju pokojnog fra Lovre Milanovića (22. 5. 1777. - 3. 2. 1807.), svećenika franjevca Franjevačke provincije sv. Križa - Bosne Srebrene, svjedoka vjere, ubijenog *in odium fidei* u trenutku dok je bio na službenom putu, noseći sa sobom Presveti oltarski Sakrament.

Njegova *fama sanctitatis* ne jenjava već više od 200 godina. Na njegov grob stalno s vjerom i pouzdanjem dolaze vjernici ne samo iz okolice Turića, mjesta njegove pogibije (na sjeveroistoku Bosne), nego i izdaleka. On je sve privlačniji primjer tihog, samozatajnog svećenika i redovnika, izvrsnog svjedoka svoje svete katoličke vjere. Narod ga tako dugo neprekidno štuje, iako ga Crkva još uvijek nije službeno uzdigla na čast oltara. Uvjereni smo da on tu čast zaslužuje.

Vijeće za promicanje svetačkih likova Bosne Srebrene je, na svojoj sjednici od 21. veljače 2013., odlučilo predložiti Upravi Provincije da kod nadležnih crkvenih vlasti pokrene inicijativu za početak kanonskog postupka za beatifikaciju fra Lovre Milanovića.

Budući da se fra Marijan Karaula, vikar Provincije i pročelnik toga Vijeća, još i ranije uspješno bavio istraživanjima na tom području i pisao o svijetlim likovima naše povijesti, a među njima i o fra Lovri Milanoviću, to isto Vijeće je predložilo upravo njega kao kandidata za budućeg vice-postulatora u tom kanonskom postupku.

Definitorij Franjevačke provincije Bosne Srebrene, na svom zasjedanju od 10. i 11. travnja 2013., razmatrao je prijedlog spomenutog Vijeća i usvojio ga, smatrajući zaista opravdanim i potrebnim da se taj postupak što prije pokrene.

U tu sam svrhu, pismom od 3. 5. 2013., prot. br. 197/13, opunomoćio i zadužio fra Marijana Karaulu da još intenzivnije nastavi s istraživanjem povijesnih i aktualnih činjenica u svrhu pokretanja

kanonskog procesa za beatifikaciju fra Lovre Milanovića. Fra Marijan je rado prihvatio tu dužnost i već je pripremio neke stvari potrebne za pokretanje kanonskog postupka.

Stoga, uvjeren da je situacija ne samo zrela, nego da smo čak i predugo čekali, s čim se slaže i naš Mjesni Ordinarij kardinal Vinko Puljić, nadbiskup i metropolit Vrhbosanski, *molim Vas da imenujete fra Marijana Karaulu svojim vice-postulatorom u kauzi pokojnog fra Lovre Milanovića* i da nas uputite kako postupati dalje - da ne bismo iz neznanja učinili neku proceduralnu pogrešku. Unaprijed Vam zahvaljujem na razumijevanju i svakoj sugestiji.“

Kao priloge svom je dopisu provincijal fra Lovro pridodao odgovarajuće životopise fra Lovre Milanovića i fra Marijana Karaule.

Postulator - osoba koja pred nadležnim crkvenim sudištem u Vatikanu vodi proces za proglašenje svetim ili blaženim

Generalni postulator - franjevac koji je u ime Franjevačkog reda zadužen za pokretanje svih kanonskih postupaka u Redu

Vicepostulator - pomoćnik generalnog postulatora, zadužen za pojedinačni proces u pojedinoj franjevačkoj provinciji, odgovoran generalnom postulatoru

Vicepostulatura - ured vicepostulatora, institut zadužen za konkretan kanonski proces

Provincijal - poglavar određene redovničke samoupravne pokrajine, odnosno provincije (franjevaca, dominikanaca i karmelićana)

Kanonizacija - ili **kanonski proces** odnosno **postupak** jest čin kojim se u Katoličkoj crkvi netko službeno proglašuje svetim

Beatifikacija - svečani čin kojim se dodjeljuje naslov blaženika (beatificirana osoba štuje se u mjesnoj, a ne u sveopćoj Crkvi)

Kauza - postupak za proglašenje osobe blaženom, pokreće ga mjesni biskup

In odium fidei - u mržnji prema vjeri

Fama sanctitatis - glas o svetosti, mišljenje rašireno među vjernicima o čistoći i neporočnosti života sluge Božjega

Definitorij - savjetničko tijelo nekoliko izabrane braće, koje s provincijalom upravlja franjevačkom provincijom

Ordinarij - biskup koji upravlja biskupijom (ili redovnički poglavar koji upravlja redovnicima)

Metropolit - biskup koji stoji na čelu metropolije, tj. crkvene pokrajine sastavljene od nekoliko biskupija

Prot. N. 612 / 2014

Fr. GIOVANGIUSEPPE CALIFANO, OFM
Postulatore Generale dell'Ordine dei Frati Minori

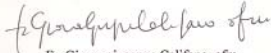
Al diletissimo fratello in Cristo

FR. MARIJAN KARULA, OFM
Provinciae S. Crucis Bosnae Argentinae

Con lettera del 1 marzo 2014 (Prot. 107/14) il M. R. Fr. Lovro Gavran, ofm, Ministro Provinciale della Provincia della Santa Croce di Bosnia mi ha chiesto di conferirTi l'ufficio di Vice-Postulatore per avviare la Causa di Beatificazione o riconoscimento del martirio in *odium fidei* di Fra Lovro Milanović, sacerdote professore dell'Ordine dei Frati Minori, (1777-1807). Molto volentieri accolgo la richiesta del Tuo Ministro provinciale, e avvalendomi delle facoltà che mi derivano dal mio attuale ufficio, nel rispetto delle peculiari "Norme" stabilite dalla Santa Sede per le Cause dei Santi, in virtù del presente Decreto Ti nomino mio legittimo Rappresentante o VICE-POSTULATORE per tutto ciò che concerne la Causa del suddetto Servo di Dio autorizzandoTi ad agire, in mia rappresentanza, presso le diverse Curie ecclesiastiche, fatta eccezione del Vicariato di Roma e la Congregazione delle Cause dei Santi.

Ti auguro un sereno lavoro e il conforto della benedizione del Signore .

Roma, S. Maria Mediatrice, 7 maggio 2014

Fr. Giovangiuseppe Califano, ofm
Postulatore generale

00165 Roma - Via S. Maria Mediatrice, 25 - Telefono 06.684.919 - Fax 06.684.91.386 - e-mail: postgen@ofm.org

Fra Marijan Karula imenovan vicepostulatorom

Na pismo provincijala fra Lovre Gavrana i traženje da se fra Marijan Karula imenuje vicepostulatorom u kauzi fra Lovre Milanovića potvrdno je odgovorio Generalni postulator Reda manje braće u Rimu fra Giovangiuseppe Califano 7. svibnja 2014. godine. U njegovu dopisu (br. 612/2014) upućenom fra Marijanu stoji:

„Rado prihvaćam molbu tvoga provincijalnog ministra i, koristeći ovlasti koje mi proizlaze iz moje trenutne službe, poštujući posebne propise Svete stolice za proglašenje svetaca, ovim dekretom imenujem te mojim legalnim zastupnikom ili VICEPOSTULATOROM u svemu što se tiče kauze spomenutog sluga Božjeg, ovlašćujem te da djeluješ kao moj predstavnik u raznim crkvenim institucijama, osim u Generalnom vikarijatu u Rimu i u Kongregaciji za kauze svetih.

Želim ti uspješan rad i blagoslov Božji.“

Molba nadbiskupu Vinku kard. Puljiću za pokretanje kauze

Nakon što je imenovan vicepostularom kauze, u dogovoru s provincijalom fra Lovrom Gavranom, fra Marijan Karula uputio je 11. lipnja 2014. godine vrhbosanskom nadbiskupu i metropolitu dopis (br. 432/14) u kojem ga je zamolio da se pokrene dijecezanski postupak za beatifikaciju fra Lovre Milanovića. U dopisu je pisalo:

„Ja nižepotpisani fra Marijan Karula, zakoni- to imenovani vicepostulator kauze bosanskog franjeva fra Lovre Milanovića (1777-1807), kao što proizlazi iz priloženog dekreta o imenovanju od strane Generalnog postulatora Franjevačkog reda fra Giovangiuseppea Califana (Prot. N. 612/2014 od 7. svibnja 2014.), obraćam Vam se u ime pokretača kauze, Franjevačke provincije svetog Križa - Bosne Srebrene, molbom da pokrenete dijecezanski istraž- ni postupak o životu i mučeništvu fra Lovre Milano- vića, u svrhu njegove beatifikacije, odnosno prizna- nja mučeništva *in odium fidei*.

Fra Lovro Milanović nema svojih zapisanih dje- la niti su svjedoci o njegovu mučeništvu danas živi, ali je *fama sanctitatis* o njemu - spontano nikla u vjerničkom puku većeg dijela Bosanske Posavine, te dijelom Slavonije i Srijema (Hrvatska i Srbija) - živa od trenutka njegove smrti, dakle već više od dva sto- ljeća. Upravo zbog te spontane, trajne i neprekidne *famae sanctitatis*, naša se Provincija osjetila dužnom dati inicijativu za pokretanje kanonskog postupka.

Imamo napisanu knjigu o fra Lovrinu životu, djelovanju i mučeničkoj smrti, sa svim podatcima do kojih smo dosad mogli doći. Ovoj molbi prilaže- mo i tu knjigu, kao i njegov sažeti životopis.“

Suglasnost Biskupske konferencije BiH za pokretanje procesa

Na 61. redovnom plenarnom zasjedanju Biskup- ske konferencije Bosne i Hercegovine, održanom 16. i 17. srpnja 2014. u Banjoj Luci, biskupi su izra- zili svoju suglasnost za pokretanje dijecezanskog procesa za proglašenje blaženim svjedoka vjere fra Lovre Milanovića, člana Franjevačke provincije Bo- sne Srebrene.

Službeni pristanak Sv. Stolicе

Nihil obstat

Na upit vrhbosanskog nadbiskupa Vinka kardinala Puljića upućen Svetoj Stolicі postoji li nešto što priječi kauzu beatifikacije fra Lovre Milanovića, Kongregacija za kauze svetaca u Rimu odgovorila je 3. prosinca 2014. godine pismom (br.3181-1/14), u kojem su prefekt Kongregacije Angelus kard. Amato i tajnik nadbiskup Marcellus Bartolucci napisali:

„Ispitavši stvar, drago mi je izvijestiti Tvoju Uzoritost da od strane Svete Stolicе nema nikakve zapreke da se pokrene kauza beatifikacije ili proglašenja mučeništva istoga sluge Božjega, obdržavajući *Odredbe koje biskupi trebaju obdržavati u kazama svetaca*, izdane dana 7. veljače 1983. od ove Kongregacije.“

Dekret

kardinala Vinka Puljića o pokretanju kauze

Dobivši *nihil obstat* iz Rima, nadbiskup Vinko kard. Puljić objavio je 9. siječnja 2015. godine Dekret o pokretanju Dijecezanske kauze i o ustanku sudišta za beatifikaciju fra Lovre Milanovića (br. 8/2015). Cjelovit tekst Dekreta glasi:

„Nakon prikupljenih osnovnih povijesnih podataka o životu i mučeničkoj smrti 1807. godine fra Lovre Milanovića, svećenika i člana Franjevačke provincije Bosne Srebrene, u dogovoru s upravom Provincije, uputio sam molbu Kongregaciji za proglašenje svetih dopis br. 1137/2014. od 30. lipnja 2014. godine tražeći *nihil obstat* za otvaranje dijecezanskog procesa.

Kongregacija je dopisom br. 3181-1/14. od 3. prosinca 2014. godine odobrila pokretanje dijecezanskog procesa te samim tim se fra Lovro Milanović oslovljava sa *Sluga Božji*.

Snagom službe nadbiskupa vrhbosanskog, ovim određujem da se pokrene Dijecezanska kauza za beatifikaciju fra Lovre Milanovića te imenujem tribunal u sastavu:

dr. sc. mons. Mato Zovkić, umirovljeni svećenik i profesor ima biti sudac delegat Ordinarija;

dr. sc. fra Ivan Sesar, profesor crkvenog prava na KBF-u Sarajevo i Franjevačkoj teologiji, promicatelj pravde;

dr. sc. fra Danimir Pezer, odgojitelj i profesor na Franjevačkoj teologiji, kao bilježnik.

Ovim sazivam prvu sjednicu Tribunala za dan 31. siječnja 2015. godine u 15h u dvorani za sjedni-

ce Nadbiskupijskog ordinarijata u Sarajevu. Na toj sjednici će svaki član Tribunala položiti propisanu zakletvu o savjesnom obavljanju preuzete zadaće.

Kako je ovo *Godina posvećenog života*, započeti dijecezanski proces za Slugu Božjeg fra Lovru Milanovića otvorit ćemo javnosti svečanom misom na *Dan posvećenog života* 2. veljače 2015. godine i pozvati na molitvu da se Bog proslavi i po ovoj kauzi.

Tribunalu želim Božji blagoslov u radu, tako važnom za Provinciju Bosnu Srebreanu, za ovu mjesnu Crkvu i za sveopću Katoličku Crkvu.“

Kongregacija za kauze svetih - upravno tijelo Katoličke crkve zaduženo za kanonske procese svih kandidata za proglašenje svetim

Dijecezanski - biskupijski

Nihil obstat! - Nema zapreke!

Tribunal - sudište

Odluka

da Vicepostulatura bude u samostanu na Bistriku

Uprava Provincije Bosne Srebrene je na svom zasjedanju 21. siječnja 2015. godine odlučila da sjedište Vicepostulature za beatifikaciju sluge Božjega fra Lovre Milanovića bude u našem samostanu sv. Ante na Bistriku u Sarajevu. O odluci je izviješten gvardijan dr. fra Ivan Šarčević i zamoljen da se, u dogovoru s vicepostulatorom, u samostanu pronađe odgovarajuća prostorija i uredi za potrebe Vicepostulature.

Sastanci

vicepostulatora sa svećenicima iz „fra Lovrinih župa“

Nakon što je iz Rima potvrđeno da je pokrenut proces za beatifikaciju fra Lovre Milanovića i nakon što je proces službeno proglašen, sastao se vicepostulator fra Marijan Karaula u Gornjoj Tramošnici tri puta (14. siječnja, 14. veljače, 18. ožujka 2015.) sa svećenicima iz posavskih župa na kojima je pastoralno djelovao fra Lovro Milanović. Na sastancima su, osim vicepostulatora, bili: vlč. Pero Brkić (Turić), fra Pero Baotić (Gornja Tramošnica), fra Jozo Puškarić (Donja Tramošnica), vlč. Marko Stipić (Srednja Slatina) i fra Mirko Filipović (Plehan).

Vicepostulator je nazočne najprije detaljnije izvijestio o onome što je sve prethodilo otvorenju procesa, a onda se razgovor odnosio na planiranje

poslova koje bi ubuduće trebalo poduzeti: da se prikupljaju pisana svjedočanstva o hodočašćenju vjernika na fra Lovrin grob u Turiću i o eventualnim zadobivenim milostima; o organizaciji slavlja *fra Lovrine mlade nedjelje* na turističkom groblju (da bude ubuduće uvijek zadnje nedjelje u kolovozu) i spomen-misi u Donjoj Tramošnici na dan njegove pogibije; da se pokrene glasilo Vicepostulature s nazivom *fra Lovro*, da izlazi tri puta godišnje, a njegovi urednici budu fra Marijan Karaula (glavni urednik), vlč. Pero Brkić i fra Mirko Filipović; da se odmah tiška novo, nepromijenjeno izdanje knjige o fra Lovri Milanoviću i da se poradi na dopunjenom izdanju; da se umjesto zavjetnih misa koje se slave svakog trećeg u mjesecu u Gornjoj Tramošnici, slave mise prve nedjelje u mjesecu ne samo u spomenutim posavskim župama nego možda i u Gabeli, odakle su njegovi pretci, te u Sarajevu gdje je fra Lovro rođen...

MOLITVA

Sluzi Božjem fra Lovri Milanoviću za bolesnike

Milosrdni Bože,

fra Lovro je služio tebi i bližnjima.

Dok je obavljao svoju svećeničku službu
pohađanja bolesnika i dijeljenja utjehe vjere,
prekinut je njegov mladi život u naponu snage.
Po mučeničkoj smrti prinio ti je svoj život kao žrtvu.

Čvrsto vjerujemo da se nalazi među tvojim miljenicima
i da nam svojim zagovorom kod tebe može pomoći.

Molimo te da nam po njegovu zagovoru

udijeliš zdravlje duše i tijela

i očuvaš nas od svakoga zla.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen

Oče naš ...

S dopuštenjem crkvenih vlasti:
Vrhbosanski nadbiskupski ordinarijat Sarajevo, broj
114/2011.
Župa Sv. Ilije proroka Turić

SVJEDOČENJA

Poštovani poštovatelji Sluge Božjega fra Lovre Milanovića,

U procesu beatifikacije veoma su važne dvije vrste svjedočenja ljudi.

Jedna vrst su ispovijesti onih koji su, po njihovom čvrstom uvjerenju, dobili od Boga neku milost po zagovoru Sluge Božjega. O tome oni daju osobno potpisanu izjavu pod prisegom da zaista govore istinu.

Druga vrst je svjedočenje o tzv. fama sanctitatis (glasu o svetosti), tj. o tradiciji spontanog pučkog štovanja Sluge Božjega i prije nego je Crkva pokrenula postupak beatifikacije.

Pozivamo Vas, stoga, da nam šaljete svoja svjedočenja bilo o sjećanju kakva je u Vašoj obitelji ili Vašem kraju bila tradicija fra Lovrina štovanja, bilo o eventualnoj milosti koju ste od Boga primili po fra Lovrinom zagovoru.

Vaša svjedočenja objavljujvat ćemo u ovoj rubrici.

FRALOVRO
Glasilo Vicepostulature
sluge Božjega
fra Lovre Milanovića

Nakladnik: Vicepostulatura sluge Božjega
fra Lovre Milanovića, Franjevačka 6,
71000 SARAJEVO

Uređuje uredništvo: Pero Brkić, Mirko Filipović,
Marijan Karaula

Glavni urednik: Marijan Karaula

Lektura: Mirko Filipović

Grafički urednik: Miodrag Spasojević Štrika

Adresa uredništva: Vicepostulatura sluge Božjega
fra Lovre Milanovića, Franjevačka 6,
71000 SARAJEVO

E-mail adresa: marijankaraula@bih.net.ba

Telefon: +387 (0)33 232 884; mob. 063 294 852

Tisak: SUTON, Široki Brijeg

